SIGURANȚA ALIMENTARĂ

Această fișă descriptivă prezintă politica UE în domeniul siguranței alimentare, care urmărește protejarea sănătății umane și a intereselor consumatorilor și promovarea bunei funcționări a pieței unice. Aceasta ilustrează cum, în timp, evoluțiile au extins obiectivele în materie de siguranță alimentară pentru a include atenuarea insecurității alimentare generate de criză. De asemenea, analizează diferitele domenii acoperite de politica UE în domeniul siguranței alimentare și descrie rolul Parlamentului European în reglementarea acesteia.

TEMEI JURIDIC

— Articolul 43 (agricultură și pescuit), articolul 114 (piața unică), articolul 168 alineatul (4) (sănătatea publică) și articolul 169 (protecția consumatorilor) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

CONTEXT GENERAL

La începutul anilor 2000, în urma unei serii de crize legate de produsele alimentare și furaje (de exemplu, epidemia de encefalopatie spongiformă bovină și scandalul dioxinei), politica UE în materie de siguranță alimentară a făcut obiectul unei reforme substanțiale. Drept urmare, a fost elaborată strategia „de la fermă la consumator”, care urmărește să asigure un nivel înalt de siguranță în toate etapele procesului de producție și de distribuție pentru toate produsele alimentare comercializate în cadrul UE, indiferent dacă acestea sunt produse în UE sau importate din țări din afara UE. Această abordare a fost integrată și dezvoltată în continuare în Pactul verde european global din 2020 și urmărește să alinieze producția alimentară sănătoasă și sigură la conservarea mediului.

În conformitate cu strategia „de la fermă la consumator”, a survenit un cadru complex și integrat de norme care acoperă întregul lanț alimentar, de la hrana și sănătatea animalelor, protecția plantelor și producția de alimente până la prelucrare, depozitare, transport, import și export și vânzările cu amănuntul. Legislația UE respectă standarde înalte de siguranță a alimentelor și a hranei pentru animale și joacă un rol esențial în stabilirea de standarde la nivel mondial, însă încă apar incidente în materie de siguranță a alimentelor și a hranei pentru animale. Ca răspuns, UE, împreună cu autoritățile naționale și cu Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (EFSA), a implementat un sistem solid de alertă pentru a detecta și a răspunde la aceste probleme de siguranță.

REALIZĂRI

A. Legislația generală

Regulamentul din 2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare (legislația

alimentară generală; Regulamentul (CE) nr. 178/2002) stabilește principiile și cerințele generale ale legislației UE privind alimentele și furajele ținând seama de principiul precauției. Acesta a introdus și Sistemul de alertă rapidă pentru alimente și furaje, permițând statelor membre și Comisiei să facă schimb de informații rapid și să își coordoneze răspunsurile la amenințările pe care le pot reprezenta alimentele și furajele pentru sănătate. De asemenea, a instituit EFSA, a cărei sarcină este evaluarea tuturor riscurilor legate de lanțul alimentar și informarea cu privire la acestea.

În perioada 2014-2018, legislația generală privind produsele alimentare a făcut obiectul unei verificări a adecvării, și anume o evaluare globală a politicilor, pentru a stabili dacă aceasta este adecvată scopului. Prin urmare, ca răspuns la inițiativa cetățenească europeană de interzicere a glifosatului, Regulamentul privind transparența și durabilitatea modelului UE de evaluare a riscurilor în cadrul lanțului alimentar [Regulamentul (UE) 2019/1381] a intrat în vigoare la 20 iunie 2019. Acesta urmărește să completeze legislația generală privind produsele alimentare și să îmbunătățească transparența evaluării riscurilor realizate de EFSA, independența studiilor științifice care stau la baza acestora și cooperarea cu statele membre în ceea ce privește furnizarea de experți și de date.

În cadrul agendei sale de simplificare, Comisia a prezentat, la 16 decembrie 2025, un pachet de simplificare a siguranței alimentelor și a hranei pentru animale sau „omnibus". Propunerea este în prezent în curs de examinare de către Parlamentul European și Consiliu în cadrul procedurii de codecizie.

B. Igiena produselor alimentare

UE își propune să asigure igiena alimentelor de la ferme până la consumatori. În aprilie 2004, Regulamentul privind igiena produselor alimentare („Pachetul privind igiena") a fost adoptat ca parte a strategiei „de la fermă la consumator". Pachetul atribuie responsabilitatea principală pentru igiena alimentară direct diferiților actori din lanțul alimentar printr-un sistem de autoreglementare bazat pe sistemul de analiză a riscurilor și de puncte critice de control, care este monitorizat prin controale oficiale.

Pachetul include:

— Regulamentul de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală [Regulamentul (CE) nr. 853/2004] din 29 aprilie 2004;

— un cadru comunitar pentru controalele oficiale privind produsele de origine animală destinate consumului uman, care între timp a fost abrogat și înlocuit cu Regulamentul privind controalele oficiale și alte activități oficiale efectuate pentru a asigura aplicarea legislației privind alimentele și furajele, a normelor privind sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și produsele de protecție a plantelor [Regulamentul (UE) 2017/625] din 15 martie 2017;

— norme privind trasabilitatea alimentelor în temeiul legislației alimentare generale, care prevăd că dacă un produs alimentar prezintă un risc pentru sănătate, întreprinderile trebuie să îl retragă imediat de pe piață, să informeze utilizatorii și să anunțe autoritatea competentă.

C. Contaminarea produselor alimentare

Contaminarea produselor alimentare poate rezulta natural sau ca urmare a practicilor de cultivare sau a proceselor de producție. Reziduurile din produse alimentare pot proveni și de la animale folosite pentru producția de alimente cărora li s-au administrat medicamente de uz veterinar sau care au fost expuse la pesticide sau produse biocide. Pentru a proteja sănătatea publică, Regulamentul privind nivelurile maxime pentru anumiți contaminanți din produsele alimentare [Regulamentul (UE) 2023/915] din 25 aprilie 2023 stabilește niveluri maxime pentru contaminanți, cum ar fi nitrații, metalele grele și dioxinele, atât în alimentele de origine animală, cât și în cele pe bază de plante, și stabilește limitele maxime ale reziduurilor. Produsele alimentare care conțin cantități inacceptabile de contaminanți nu pot fi comercializate în UE.

În plus, UE a adoptat și norme privind **materialele care intră în contact cu alimentele**, inclusiv materialele folosite pentru transportarea sau prelucrarea alimentelor, materialele folosite ca ambalaje sau vesela:

— Regulamentul privind materialele și obiectele destinate să vină în contact cu produsele alimentare [Regulamentul (CE) nr. 1935/2004] din 27 octombrie 2004 stabilește cerințele generale pentru toate materialele și obiectele relevante, asigurând că aceste materiale nu își transferă componentele în alimente în cantități care ar putea periclita sănătatea umană. Măsuri specifice ale UE, care să prevadă dispoziții mai detaliate, pot fi adoptate pentru cele 17 materiale și obiecte care vin în contact cu produsele alimentare, enumerate în anexa I.

— Standardele de bune practici de fabricație pentru materialele și obiectele destinate să vină în contact cu produsele alimentare sunt prezentate în Regulamentul (CE) nr. 2023/2006.

— În 2011, UE a stabilit cerințe pentru materialele plastice utilizate în materialele care intră în contact cu produsele alimentare [Regulamentul (UE) nr. 10/2011].

— În 2022, au fost stabilite norme privind siguranța materialelor și a obiectelor din plastic reciclat destinate să vină în contact cu produsele alimentare [Regulamentul (UE) 2022/1616]. Acestea completează normele generale prevăzute în regulamentul-cadru.

D. Informații referitoare la produsele alimentare

Regulamentul privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare (Regulamentul ICPA) din 25 octombrie 2011 a intrat în vigoare la 13 decembrie 2014. Obligația de a furniza informații nutriționale se aplică de la 13 decembrie 2016.

Ca parte a strategiei „de la fermă la consumator”, Comisia și-a anunțat planul de revizuire a normelor UE privind informațiile furnizate consumatorilor. Scopul revizuirii ar fi de a asigura o mai clară informare pe etichetă pentru a-i ajuta pe consumatori să facă alegeri alimentare mai sănătoase și mai sustenabile, precum și pentru a combate risipa de alimente. Cu toate acestea, până în prezent nu au fost prezentate propuneri legislative.

1. Etichetarea produselor alimentare

Cadrul juridic care reglementează **etichetarea produselor alimentare** urmărește să garanteze accesul consumatorilor la informații clare, inteligibile și fiabile privind

conținutul și compoziția produselor, cu scopul de a proteja sănătatea și interesele consumatorilor. Noutatea cea mai importantă a Regulamentului privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare este cerința ca producătorii să indice prezența alergenilor în produsele alimentare neambalate, de exemplu cele servite în restaurante și cantine. De asemenea, producătorii trebuie să indice originea anumitor tipuri de carne neprelucrată și prezența **imitațiilor alimentare**.

Etichetarea, prezentarea sau publicitatea alimentelor nu trebuie să inducă în eroare consumatorii. Există norme clare pentru **mențiunile nutriționale și de sănătate autorizate**, cum ar fi „conținut scăzut de grăsimi", stabilite prin Regulamentul privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare [Regulamentul (CE) nr. 1924/2006] din 20 decembrie 2006. Astfel de mențiuni trebuie să fie susținute de dovezi științifice și pot fi găsite într-un Registru public al UE privind mențiunile de sănătate. În plus, un regulament din 2013 privind alimentele destinate sugarilor și copiilor de vârstă mică, alimentele destinate unor scopuri medicale speciale și înlocuitorii totali ai dietei în scop de control al greutății [Regulamentul (UE) nr. 609/2013] a înlocuit categoria largă de alimente „dietetice" cu norme specifice pentru grupurile vulnerabile de consumatori, cum ar fi sugarii, copiii de vârstă mică, persoanele cu afecțiuni medicale și cele care urmează regimuri de control al greutății.

2. Originea produselor alimentare

În conformitate cu Regulamentul privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare, este obligatoriu să se indice țara de origine pentru anumite produse alimentare.

Patru din cele șapte „directive privind micul dejun" au fost actualizate în 2024 pentru a consolida normele de etichetare a originii pentru miere, sucuri, gemuri de fructe și lapte deshidratat. De exemplu, în cazul mierii, țările de origine trebuie să figureze lângă denumirea produsului în ordinea descrescătoare a greutății, inclusiv procentele respective ale acestora; pentru amestecurile sub 30 g se aplică norme simplificate. Țările UE trebuie să aplice noile norme începând cu 14 iunie 2026. În iulie 2024, o inițiativă cetățenească europeană pe această temă a fost înregistrată de către Comisie. Cu toate acestea, întrucât nu a atins pragul necesar de un milion de semnături în termen de un an, Comisia nu este obligată să ia măsuri suplimentare.

3. Marcarea datei și risipa de alimente

Un studiu al Comisiei din 2018 privind marcarea datei și alte informații furnizate pe etichetele produselor alimentare și prevenirea risipei de alimente a concluzionat că până la 10 % din totalul deșeurilor alimentare generate în UE ar putea fi legate de marcarea datei („a se consuma de preferință înainte de" și „data-limită de consum"). În cadrul Strategiei „de la fermă la consumator", Comisia și-a anunțat intenția de a revizui normele actuale ale UE privind marcarea datei. Cu toate acestea, până în prezent nu a fost publicată nicio propunere.

La 16 octombrie 2025, au intrat în vigoare noi norme de reducere a deșeurilor alimentare și textile prin revizuirea specifică a Directivei privind deșeurile [Directiva (UE) 2025/1892]. În temeiul acestor norme, statele membre au obligația de a reduce deșeurile alimentare cu 10 % în etapa de prelucrare și fabricare și cu 30 % pe cap de

locuitor la nivelul comerțului cu amănuntul și al consumului, care include restaurantele, serviciile de alimentație și gospodăriile, până la 31 decembrie 2030.

E. Substanțele adăugate alimentelor

Aditivii alimentari, enzimele alimentare sau **aromele alimentare** – substanțe cunoscute și ca „amelioratori alimentari" – sunt substanțe adăugate intenționat în produsele alimentare pentru a îndeplini anumite funcții tehnologice, precum colorare, îndulcire sau conservare. Există norme care reglementează procedura de autorizare, condițiile de utilizare și indicarea pe etichetă a acestor substanțe.

— Aditivii alimentari trebuie să primească autorizație înainte de a fi utilizați în produsele alimentare.

— După aprobare, aceste substanțe și condițiile în care pot fi utilizate sunt enumerate în lista Uniunii de aditivi alimentari autorizați [Regulamentul (UE) nr. 1129/2011], care modifică lista prevăzută în anexa II la Regulamentul general privind aditivii alimentari [Regulamentul (CE) nr. 1333/2008] din 16 decembrie 2008.

— Același lucru este valabil și pentru suplimentele alimentare precum vitaminele și mineralele care pot fi adăugate în alimente cu scopul de a le îmbogăți sau de a le accentua caracteristicile nutriționale specifice, cu condiția ca ele să figureze pe lista specifică a substanțelor permise și a surselor permise ale acestora (Regulamentul privind adaosul de vitamine și minerale, precum și de anumite substanțe de alt tip în produsele alimentare) [Regulamentul (CE) nr. 1925/2006].

F. Sănătatea animalelor și a plantelor

Reglementările UE includ dispoziții generale privind supravegherea, notificarea și tratarea bolilor contagioase și a vectorilor acestora în vederea garantării siguranței în lanțul alimentar. Legislația UE privind sănătatea animalelor [Regulamentul (UE) 2016/429] din 9 martie 2016 și aplicabil din aprilie 2021, se concentrează asupra prevenirii și eradicării bolilor transmisibile ale animalelor prin clarificarea responsabilităților și asigurarea depistării timpurii și a controlului. Acest regulament consolidează numeroase dispoziții juridice privind sănătatea animală într-un act legislativ unificat. Acesta este completat de Regulamentul privind controalele oficiale și alte activități oficiale efectuate pentru a asigura aplicarea legislației privind alimentele și furajele, a normelor privind sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și produsele de protecție a plantelor [Regulamentul (UE) 2017/625].

Sănătatea plantelor este reglementată mai specific prin Legea privind sănătatea plantelor [Regulamentul (UE) 2016/2031] din 26 octombrie 2016, care vizează protejarea culturilor, a fructelor, a legumelor și a pădurilor împotriva introducerii sau a răspândirii organismelor dăunătoare plantelor sau a bolilor. Aceasta intensifică și controalele la import pentru plantele din țări din afara UE și standardizează pașapoartele fitosanitare, extinzând în același timp cerințele pașapoartelor la o gamă mai mare de plante destinate plantării. Majoritatea dispozițiilor Legii privind sănătatea plantelor au devenit aplicabile în decembrie 2019.

G. Legislația privind furajele și etichetarea acestora

Operatorii din sectorul hranei pentru animale trebuie să se asigure că toate etapele de producție, prelucrare și distribuție aflate sub controlul lor sunt conforme cu

Regulamentul de stabilire a cerințelor privind igiena furajelor [Regulamentul (CE) nr. 183/2005] din 12 ianuarie 2005 și garantează trasabilitate totală. Acesta include importurile și exporturile de hrană pentru animale din și către țări din afara UE și cerința de a menține riscul de contaminare a hranei pentru animale, a animalelor și a produselor de origine animală la un nivel cât mai scăzut posibil. Directiva privind substanțele nedorite din furaje (Directiva 2002/32/CE) din 7 mai 2002 stabilește limitele maxime pentru substanțele nedorite din furaje, inclusiv pentru metale grele, și interzice diluarea materiilor prime furajere contaminate. Reglementările privind etichetarea și comercializarea furajelor sunt stabilite pentru a asigura un nivel ridicat de siguranță a furajelor și a sănătății publice și pentru a furniza informații adecvate utilizatorilor și consumatorilor. Alte acte legislative reglementează utilizarea medicamentelor de uz veterinar [Regulamentul (UE) 2019/6] din 11 decembrie 2018 și a furajelor medicamentate [Regulamentul (UE) 2019/4] din 11 decembrie 2018.

H. Alimentele noi

Alimentele noi, adică alimentele care nu se consumau în cantități semnificative în UE înainte de mai 1997 (de exemplu, proteine alternative, suplimente alimentare etc.), trebuie supuse unei evaluări a siguranței înainte de a fi comercializate în UE. Regulamentul privind alimentele noi [Regulamentul (UE) 2015/2283] din 25 noiembrie 2015 a fost revizuit pentru a înlesni accesul la alimente inovatoare, menținând totodată un nivel ridicat de siguranță alimentară. Acesta introduce o procedură de autorizare online simplificată, centralizată la nivelul UE, pentru alimentele noi și alimentele convenționale provenite din țări din afara UE (care sunt considerate alimente noi în UE). Înaintea autorizării de către Comisie a unor astfel de alimente, EFSA efectuează o evaluare științifică centralizată a siguranței, definind condițiile de utilizare, desemnarea ca aliment și cerințele de etichetare. Toate alimentele noi autorizate vor fi incluse într-o listă pozitivă.

I. Organismele modificate genetic (OMG)

Un OMG este definit ca un „organism, cu excepția ființelor umane, în care materialul genetic a fost modificat printr-o modalitate ce nu se produce natural prin împerechere și/sau recombinare naturală” [articolul 2 alineatul (2) din Directiva privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic] (Directiva 2001/18/CE din 12 martie 2001). Plantele pot fi modificate genetic prin biotehnologii moderne pentru a le face rezistente la boli sau pentru a le mări randamentul. Pe baza principiului precauției, UE a stabilit un cadru juridic strict care reglementează cultivarea și comercializarea OMG-urilor utilizate în produsele alimentare sau în hrana pentru animale:

— Înainte ca un OMG să poată fi introdus pe piață, EFSA, împreună cu organismele științifice ale statelor membre, efectuează o evaluare științifică a riscurilor pentru a se asigura că nu există niciun pericol la adresa sănătății umane sau animale sau a mediului.

— După primirea avizului emis de EFSA, Comisia pregătește un proiect de decizie, urmând ca acesta să fie supus unui vot în cadrul unui comitet de experți alcătuit din reprezentanți ai statelor membre. Orice aliment sau furaj autorizat fabricat din OMG-uri sau care conține OMG-uri trebuie să fie trasabil și clar etichetat ca atare, astfel încât consumatorii să poată lua decizii în cunoștință de cauză.

— În temeiul Directivei (UE) 2015/412, statele membre au posibilitatea de a restricționa sau de a interzice cultivarea OMG-urilor pe teritoriul lor, chiar dacă aceasta este autorizată la nivelul UE.

La 5 iulie 2023, Comisia a publicat o propunere de reglementare a plantelor create prin metode genomice specifice pentru alimente și furaje. Aceasta survine după o hotărâre a Curții de Justiție a Uniunii Europene din 2018, care a statuat că organismele dezvoltate prin intermediul acestor tehnici ar trebui să fie reglementate ca „OMG-uri" în temeiul Directivei 2001/18/CE, actuala Directivă a UE privind OMG-urile. Propunerea este dezbătută, în prezent, în cadrul negocierilor interinstituționale.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

În urma scandalului cărnii de cal și a altor cazuri de fraudă cu produse alimentare, Parlamentul a solicitat indicarea obligatorie a originii, în special, a cărnii utilizate ca ingredient în alimentele prelucrate. Parlamentul este deosebit de vigilent și în ceea ce privește amenințările pe care le implică pentru sănătatea consumatorilor animalele clonate și nanomaterialele sau OMG-urile. Parlamentul controlează frecvent proiectele de propuneri de autorizare sau de reînnoire a autorizării noilor plante modificate genetic precum porumbul sau soia și se opune în mod regulat acestora.

Ca răspuns la preocupările legate de riscurile pe care le prezintă utilizarea substanței ierbicide glifosat, Parlamentul a instituit în 2018 o comisie specială care să examineze procedura UE de autorizare a pesticidelor. În timpul revizuirii Legislației generale privind produsele alimentare, cu scopul de a asigura o mai mare transparență în lanțul alimentar, Parlamentul a luptat pentru a garanta că, înainte de autorizarea introducerii pe piață a unui produs, se publică studii privind siguranța sa. Garantarea unor alimente mai sigure pentru toți europenii continuă să fie o prioritate pe agenda Comisiei pentru mediu, climă și siguranță alimentară. Acest lucru se reflectă în activitatea sa actuală privind procesele legislative în curs, cum ar fi proiectul de regulament privind noile tehnici genomice și pachetul de simplificare a siguranței produselor alimentare și a hranei pentru animale.

Prezenta fișă descriptivă este pregătită de Departamentul tematic pentru transformare, inovare și sănătate al Parlamentului European. Pentru mai multe informații pe această temă, consultați site-ul Comisiei pentru mediu, climă și siguranță alimentară (ENVI) a Parlamentului European.

Judith BÜRGER
04/2026